

Programma 02 Ruimte en agrofood

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Ons doel is het behoud en de ontwikkeling van een fijnmazig mozaïek in Brabant, waarin steden, dorpen, landbouw, bedrijvigheid, natuur en water een samenhangend geheel vormen. Dit mozaïek maakt de provincie aantrekkelijk om er te wonen, te werken en te recreëren. Voor het behoud van dit mozaïek is het noodzakelijk dat er, gericht op het behouden en toevoegen van kwaliteit, duidelijke keuzes gemaakt worden. Daarnaast willen wij behoren tot de slimste en duurzaamste Agrofoodregio in Europa, waarbij de agrofoodsector opereert in evenwicht met de omgeving en met maximale aandacht voor gezondheid, dierenwelzijn en milieu.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Ruimtelijke ontwikkeling

In 2019 hebben we de kwaliteit van het fijnmazige mozaïek in Brabant behouden en versterkt door uitvoering van de Brabantse Agenda Wonen (versnellen woningbouw), het uitvoeringsprogramma Werklocaties (vitale en toekomstbestendige werklocaties), de Brabantse aanpak Leegstand (voorkomen en terugdringen leegstand en bijdragen aan binnen- en buitenstedelijke transformaties), het programma Omgevingswet en –visie en het programma Versterken Brabant Mozaïek (zorgvuldige ruimtelijke afwegingen). De resultaten zijn bereikt door invulling van verschillende provinciale rollen en in samenwerking met tal van partners. De gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat is vertraagd door vertraging in de behandeling van het Provinciaal Inpassingsplan door de Raad van State.

Agrofood 2020

Het programma ligt op schema. We hebben voortvarend invulling gegeven aan de versnelling van de transitie: het aantal veehouders dat gebruik maakt van de ondersteunende maatregelen groeit en de ontwikkeling van innovatieve stalsystemen is verder op gang gekomen. We hebben ook in 2019 mooie innovaties aangejaagd via de Landbouw Innovatie Campus, Translab, POP3 en LIB (Stuurgroep Landbouw Innovatie (Noord-) Brabant). Ook is ingezet op initiatieven ter voorkoming van voedselverspilling en op precisielandbouw waarbij planten met behulp van technologische toepassingen (zoals bodemscans en drones) nauwkeurig de behandeling krijgen die ze nodig hebben.

Naast de geplande werkzaamheden hebben we aandacht gehad voor de preventie van de Afrikaanse Varkenspest, de implementatie van de rijksregeling warme sanering van de varkenshouderij en verschillende Rijkstrajecten over kringlooplandbouw en hebben we gefaciliteerd dat 'Brabanders' een zogenoemd Voedselbesluit tijdens de 'Voedsel 1000' hebben opgesteld. Ook de stikstofproblematiek heeft binnen ons programma veel aandacht gevergd. De uitwerking van het nieuwe Bestuursakkoord vormde in de 2e helft van 2019 een onderdeel van onze werkzaamheden.

Inzet verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit het programma worden de onderstaande verbonden partijen ingezet:

- Brabantse Investeringsfondsen Nieuwbouwwoningen (BIFN)
- Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR)
- Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij (TOM)

Nadere informatie over verbonden partijen staat in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

02 Ruimte	Begroting 2019	Begroting 2019	Jaarek.2019	Verschil
-----------	-------------------	-------------------	-------------	----------

Bedragen x € 1.000	oorspronkelijk	na wijziging	realisatie	begr.- realisatie
Lasten				
Programmalasten	38.882	25.319	25.375	- 56
Toegerekende organisatiekosten	10.257	11.009	13.166	-2.157
Totaal lasten	49.140	36.328	38.541	-2.213
Baten				
Programmabaten	10.449	1.519	25.448	23.930
Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	0	0	0	0
Totaal baten	10.449	1.519	25.448	23.390
Saldo van baten en lasten	- 38.691	- 34.809	- 13.093	21. 717

Programmalasten.

Het verschil t.o.v. de begroting na wijziging betreft een overschrijding van de lasten als gevolg van de ophoging voorziening kapitaalverstrekking aan deelnemingen green chemistry en pivotpark ad € 3,8 mln en de afwaardering ad € 5,4 mln waaronder die van de deelneming in OLSP ad € 4,5 mln.

Daartegenover staat een onderschrijding van de lasten i.v.m. een wel voorziene, maar niet beschikte subsidie t.b.v. innovatieve stalsystemen ad € 4,7 mln en lagere lasten voor uitvoering POP3 ad € 1,7 mln vanwege vertraging door capaciteitsproblemen bij RVO en diverse overige maatregelen die zijn doorgeschoven c.q. vertraagd waarvan de lasten tot ruim € 2 mln achterblijven bij de raming.

De toegerekende organisatiekosten komen op basis de gerealiseerde uren hoger uit dan geraamd.

Programmabaten

Het verschil t.o.v. de begroting betreft de bijdrage uit voorziening kapitaalverstrekking deelnemingen ontwikkelbedrijf € 22,3 mln waaronder de dekking van de afwaardering olsp-vastgoed ad € 4,5 mln en de correctie op de voorziening voor ruimte voor ruimte ad € 17,8 mln. Daarnaast is een positief liquidatieresultaat behaald van investeringsfondsen de Hoven en Havenmeester ad € 1,6 mln.

Investerings (bedrage x € 1.000)	Begr.2019	Realisatie 2019	Verschil
Gronden ontwikkelbedrijf	0	27.120	- 27.120
Totaal	0	27.120	-27.120

De investering betreft glastuinbouw Deurne.

02.01 Ruimtelijke ontwikkeling van het Brabantmozaïek

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Het behouden en waar mogelijk het versterken van de kwaliteit van het fijnmazige mozaïek in Brabant

Ruimtelijke Ontwikkeling Algemeen

We hebben gewerkt aan het behoud en de versterking van het Brabants mozaïek. Door een duurzame en zorgvuldige afweging van verschillende belangen te maken, waarbij gezocht wordt naar een optimale mix van 'people, planet, profit', met behoud en versterking van de omgevingskwaliteit en waarbij we in de geest van de omgevingsvisie en -wet rond, breed en diep kijken. In totaal zijn plannen aangemeld en beoordeeld, daarnaast zijn via provinciale inpassingsplannen ontwikkelingen mogelijk gemaakt voor de energietransitie, klimaatadaptatie en andere gebiedsopgaven zoals Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat.

Omgevingswet / Omgevingsvisie

Na vaststelling van de Omgevingsvisie in december 2018 is gestart met de interim Omgevingsverordening. De zes losse verordeningen in de fysieke leefomgeving zijn samengevoegd tot een Interim Omgevingsverordening. Deze is in de vergadering van 11 oktober vastgesteld door Provinciale Staten. De omgevingsprogramma's worden via de verschillende beleidslijnen uitgewerkt in thematische of gebiedgerichte programma's. De uitwerking van de energietransitie of klimaatadaptatie kan via zo'n programma gerealiseerd worden.

Brabantse Agenda Wonen

Om in de behoefte aan nieuwe woonruimte te voorzien, zullen er de komende tijd jaarlijks tussen de 10.000 en 12.000 woningen aan de Brabantse voorraad moeten worden toegevoegd. In 2019 lag de groei op ca. 11.500 woningen en daarmee – vergelijkbaar met 2018 – op een van de hoogste niveaus in jaren. In lijn met ons beleid van duurzame verstedelijking en zorgvuldig ruimtegebruik is een groot deel van de woningbouw in onze provincie – de laatste jaren steeds zo'n 70% – gerealiseerd op binnenstedelijke locaties en via herbestemming van leegstaand vastgoed. In 2019 zijn we in verschillende rollen actief geweest in tal van binnenstedelijke gebiedstransformaties. Daarnaast hebben wij als onderdeel van de 'regionale perspectieven op bouwen en wonen', in 2019 per subregio kwantitatieve, kwalitatieve én ruimtelijke afspraken gemaakt over de woningbouwplanning en -programmering.

Werklocaties

In 2019 is het Uitvoeringsprogramma Werklocaties 2016-2019 geëvalueerd. De evaluatie is met het advies "Brabantse Werklocaties toekomstproof" van BrabantAdvies in oktober 2019 aan PS voorgelegd (zie statenmededeling). Met de Brabantse regio's zijn nieuwe regionale bedrijventerreinenafspraken gemaakt. Het verduurzamen van bedrijventerreinen is expliciet onderwerp in de regionale afspraken. De provincie speelt een actieve rol op tal van campussen en andere werklocaties: Automotive Campus, Pivot Park, Melalot, Science Park Ekkersrijt, Spark Campus, Kraaiven-Vossenbergh (greendeal), Vijf Eiken en het luchthavengebied Eindhoven. De opening van Brainport Industries Campus in Eindhoven en de nieuwe productievevestigingen van Protix in Bergen op Zoom en Danone in Cuijk zijn waardevolle resultaten. Voor de vestiging van logistieke bedrijven in Brabant is de redeneerlijn Logistiek (X)XL ontwikkeld. De Monitor Brabantse Detailhandel is gerealiseerd en leerprogramma's detailhandel zijn voorbereid (zie statenmededeling). Projecten zijn gestart om leegstaande winkels op een creatieve manier opnieuw in te vullen en een forse bijdrage wordt geleverd aan het project Slimme Binnenstad Roosendaal.

Brabantse aanpak leegstand

In 2019 is onze provinciale inzet doorontwikkeld. Gemeenten benutten de data uit onze monitor Stand van Leeg om vraagstukken in stedelijk en landelijk gebied aan te pakken en waar nodig beleid te actualiseren (zie statenmededeling). De integrale gebiedsprogramma's in Elsendorp, Zundert en Asten gaan een volgende fase in en zijn een voorbeeld voor andere gemeenten en regio's. Eind 2019 hebben ruim 500

eigenaren van (leegstaand) agrarisch vastgoed een beroep gedaan op VABIMPULS. De samenwerking provincie – gemeenten in de Taskforce VAB's (36 wethouders) is versterkt door werkbezoeken op urgente thema's. De uitgangspunten van onze leegstands aanpak, zoals de eigenaar is verantwoordelijk en (meer) kansen grijpen door combinaties te maken met andere maatschappelijke opgaven, blijken breed toepasbaar.

Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat

De procedure bij de Raad van State over het Provinciaal Inpassingsplan duurt langer dan voorzien. De behandeling zal in ieder geval niet eerder zijn dan maart 2020. Pas na het onherroepelijk zijn starten de uitvoeringswerkzaamheden. De opleverdatum is nog steeds voorzien eind 2022. Om verdere vertraging te voorkomen, is afgelopen jaar parallel aan de ruimtelijke procedure (PIP) de aanbestedingsprocedure gestart en is de beoogde opdrachtnemer geselecteerd. Definitieve gunning vindt plaats nadat het PIP onherroepelijk is. Ook is de markttoets uitgevoerd. Hierbij zijn risico's t.a.v. PAS en PFAS benoemd. De financiële consequenties van de markttoets worden meegenomen in de bestuursrapportage 2020.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Ruimtelijke Ontwikkeling Algemeen

Omgevingswet / Omgevingsvisie

Brabantse Agenda Wonen

Werklocaties

Brabantse aanpak leegstand

Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsnota / Prestatie met indicatoren	Is de prestatie in 2019 gerealiseerd?
<u>Structuurvisie Ruimtelijke ordening / Verordening ruimte</u>	
<i>Zorgvuldige ruimtelijke afweging ten behoeve van een aantrekkelijk, bereikbaar en concurrerend Brabant ter versterking van het woon-, leef- en vestigingsklimaat en de omgevingskwaliteit</i>	
In alle gemeentelijke plannen zijn de provinciale ruimtelijke uitgangspunten en belangen, zoals verwoord in Structuurvisie en Verordening ruimte, afgewogen en geïmplementeerd inclusief aanpassingen op de kaarten (Streefwaarde: 100%, ca. 2.500)	Gerealiseerd
Uitvoering Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) (Streefwaarde realisatiefase is bij bestuursrapportage bijgesteld van 2019 naar 2020)	Niet gerealiseerd, realisatie is als gevolg van procedure Raad van State bij bestuursrapportage 2019 bijgesteld van 2019 naar 2020. Aanbestedingsprocedure en markttoets zijn gestart.
<u>Brabantse agenda wonen</u>	
<i>Goed functionerende regionale woningmarkten, waarbij het woningbouwprogramma optimaal wordt ingezet op binnenstedelijke (transformatie)locaties en voor het herbestemmen van leegstaand vastgoed</i>	
Met gemeenten en andere woningmarktpartijen uitvoering geven aan regio specifieke 'doe'agenda. (Streefwaarde: uitvoering gerealiseerd)	Gerealiseerd
Per (sub) regio worden afspraken over woningbouwplanning en -programmering herijkt en (zonnodig) geactualiseerd (Streefwaarde: herijking/actualisatie uitgevoerd)	Gerealiseerd
Actief participeren in concrete binnenstedelijke transformatieopgaven (Streefwaarde: 7-12 opgaven)	Gerealiseerd
<u>Uitvoeringsprogramma Werklocaties 2016-2019 (Besluit: PS 19/16; Afweegmoment: 2019)</u>	
<i>Een optimaal leef- en vestigingsklimaat in Brabant door vitale, kwalitatief hoogwaardige en toekomstbestendige werklocaties, waarbij elk bedrijf in Brabant zich kan vestigen op de juiste plek</i>	
Met elke (sub)regio zijn nieuwe bestuurlijke afspraken gemaakt (in de RRO's) over de ontwikkeling van bestaande en nieuwe werklocaties (bedrijventerreinen, kantoren én detailhandel) (Streefwaarde: 4 afsprakenkaders)	Gerealiseerd
Uitvoering gestart van nieuwe en/of doorontwikkeling bestaande campussen	Gerealiseerd, zie meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf
Met de jaarlijkse actualisatie van de monitor maken we kennis over de omvang en over de aanpak van leegstand beschikbaar en breed toegankelijk voor alle betrokkenen in Brabant (Streefwaarde: actualisatie monitor leegstand uitgevoerd)	Gerealiseerd

Met partners werken we samen in de ontwikkeling en uitvoering van (sub)regionale programma's gericht op het terugdringen van leegstand en kansrijke transformaties van leegstaand vastgoed (Streefwaarde: 4 tot 11 programma's terugdringen leegstand in regio's) Gerealiseerd

Brabantse aanpak leegstand

Voorkomen en terugdringen van leegstand

Innovatieve aanpak leegstand buitengebied/VAB's via voucheraanpak VABIMPULS (Streefwaarde: 75 vouchers is bij bestuursrapportage bijgesteld naar 170) Gerealiseerd

Aanpak sloop ontwikkelen met regio's (Streefwaarde: 4 pilots) Gerealiseerd

Streefwaarde uitrol Brabantbrede uitrol sloop in 2019 gerealiseerd. Gerealiseerd

Realisatie Brood en spelen initiatieven (Streefwaarde: 8-51) Gerealiseerd

Programma Omgevingswet en -visie

Implementatie omgevingswet

Streefwaarde: 1 interim omgevingsverordening Gerealiseerd

Streefwaarde: 1 vastgestelde set omgevingsprogramma's

De provinciale organisatie is georganiseerd in programma's. Door uitvoering van de programma's worden de doelen uit de omgevingsvisie gerealiseerd

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000	Begr.oorspr.	Begr.na wijz.	Realisatie	Verschil
	2019	2019	2019	
Lasten	28.251	6.320	14.863	- 8.544
Baten	10.499	1.205	25.344	24.139
Saldo van baten en lasten	- 17.802	- 5.115	10.480	15.595

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Toevoeging voorziening kapitaalverstrekking deelnemingen	-3.843
- Werklocaties	247
- Leegstand	210
- Wonen	150
- Ontwikkelbedrijf	-
- Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat	5.391
- Overig	-215
	298
Totaal afwijking lasten	- 8.544

Toelichting lasten

Ophoging voorziening kapitaalverstrekking aan deelnemingen green chemistry en pivotpark ad € 3,8 mln
 Werklocaties: betreft deels latere uitgaven t.a.v. provinciaal dataplatform, de 1ste tranche voor Eindhoven Internationale Knoop XL en nieuwe prognose werklocaties.

Leegstand: betreft met name vrijval a.g.v. lager vastgestelde subsidies VAB.

Wonen: betreft minder uitgaven dan geraamd ten aanzien van diverse adviezen en onderzoeken.

Ontwikkelbedrijf: betreft afwaardering van exploitatie Borkel en Schaft en OLSP.

Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat: Eerder dan geraamd heeft de provincie, net zoals de andere partners, in december de eerste afrekening ontvangen voor de voorbereidingskosten.

Overig: Saldo van diverse kleinere overschrijdingen en onderuitputtingen.

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Voorziening kapitaalverstrekking aan deelnemingen	22.321
- Investeringsfondsen de Hoven en Havenmeester	1.632
- Inkomsten ontwikkelbedrijf	186

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Totaal afwijking baten	24.139

Toelichting baten

Bijdrage uit voorziening kapitaalverstrekking deelnemingen ontwikkelbedrijf € 22,3 mln waaronder de dekking van de afwaardering olsp-vastgoed ad € 4,5 mln en de correctie op de voorziening voor ruimte voor ruimte ad € 17,8 mln.

Investeringsfondsen de Hoven en Havenmeester: betreft een positief liquidatieresultaat op de investeringsfondsen. Beide fondsen zullen begin 2020 worden geliquideerd.

Inkomsten ontwikkelbedrijf: per saldo hogere inkomsten ontwikkelbedrijf m.b.t. diverse projecten.

02.02 Agrofood

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Agrofood

Agrofood, algemeen

Het programma ligt op koers. Wij hebben wederom mooie innovaties kunnen aanjagen en een toenemend aantal veehouders hebben gebruik gemaakt van de ondersteunende maatregelen. Nieuwe teelten, zoals Nedersoja, Sorghum en Veldbonen zijn gestimuleerd en de samenwerking tussen onderwijs, agrarische bedrijven en de provincie is verstevigd.

Heldere kaders

In 2019 hebben wij drie keer de hardheidsclausule gebruikt. Hiervoor hebben we een pilot onder de Crisis- en herstelwet opgesteld voor het stimuleren van innovatieve stalsystemen en een andere voor aanvullende bevoegdheden om overlast vanuit de veehouderij terug te dringen. Wij hebben in 2019 ook veel aandacht besteed aan de door de Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO) en Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV) aangespannen rechtszaken gericht op het onverbindend verklaren van de nieuwe eisen voor de veehouderij in de verordeningen natuurbeheer en ruimte. Het concept BZV 2.1 komt in het voorjaar van 2020 beschikbaar.

Mestbeleid

Op koers: We hebben samen met de gemeenten de planMER voor mestbewerking in gang gezet. Op basis daarvan zullen wij op een later moment Regionale Afsprakenkaders Mestbewerking vastleggen. Het programma Brabant Bemest Beter is samen met de partners in voorbereiding. Nadere afspraken hierover worden in 2020 gemaakt en dan start ook de uitvoering.

Circulaire economie

Op koers: het in 2018 vastgestelde 'Uitvoeringsprogramma' plantaardig is verder uitgevoerd. Een aantal nieuwe teelten, zoals Nedersoja, Sorghum en Veldbonen is gestimuleerd evenals de toepassing van Agroforestry. Daarbij is veel aandacht geweest voor de uitbreiding van de kennisnetwerken betreffende Nedersoja, Sorghum en Agroforestry. Voor Veldbonen is nog een haalbaarheidsonderzoek lopende.

Verbinden en aanjagen

Gerealiseerd: In het voorjaar is Henri's Escaperoom gelanceerd. Deze escaperoom is een instrument dat Brabanders, ambtenaren en burgers, inzicht geeft in de complexiteit waar een boer in zijn hele omgeving mee te maken heeft. Als speler krijg je inzicht waar boeren tegenaan lopen. Het spel is op tournee binnen en buiten Brabant. In oktober tijdens de Dutch Design Week hebben we middels het concept Frietje Precies tien dagen lang friet verkocht. Met Frietje Precies maakten we de opgaven die we hebben voor bodemverbetering en natuurinclusieve landbouw heel concreet door dit te vertalen naar iets lekkers, nl. friet, met een meerwaarde. Om de samenwerking tussen onderwijs, agrarische bedrijven en de provincie op het gebied van voedseltransitie te verankeren hebben we in november met het Kennispact MBO Brabant, HAS Hogeschool, ZLTO en FoodUp! Brabant een handshake ondertekend.

Innovatie

Gerealiseerd: Binnen de Landbouw Innovatie Campus (LIC) hebben wij drie projecten ondersteund die boeren (gezinnen) helpen in het denken over een duurzaam toekomstperspectief. Een project richt zich op het bevorderen van substantiële stappen naar een natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Bij Translab is in 2019 vooral ingezet op korte ketens zoals de pilot opschaling Boerschappen (boodschappenboxen), Dairylink (melk op maat, Orbiter in Udenhout) en KorteKeten2.0 (een digitaal dienstenplatform) met en voor korte keten producenten. Vanuit het innovatieprogramma is ingezet op initiatieven op gebied van smart farming (Proeftuin precisielandbouw met drones, innovatieve teeltspecifieke smart farming, Voedselverspilling en verwaarding reststromen vanuit de Stichting Samen tegen Voedselverspilling.)

Ondersteunende maatregelen

Deels gerealiseerd. Er zijn 51 innovatieve stalconcepten in ontwikkeling, 31 veehouders hebben gebruik gemaakt van de regeling first movers (62 aanvragen), vouchers omschakelen/stoppen (240 beschikkingen) en van werk naar werk (56 aanmeldingen). Via het pakket ondersteunende maatregelen is de stoppende veehouder al zo veel als mogelijk gefaciliteerd. Door de stikstofproblematiek is meer druk gekomen op het faciliteren van de afwaartse beweging.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Is de prestatie in 2019 gerealiseerd?

Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020 (Besluit: PS 24/16t; Afweegmoment: 2020)

Brabant wil in 2020 tot de meest duurzame en slimme agrofoodregio's van Europa behoren. Met een vitale, maatschappelijk gewaardeerde en bedrijfseconomisch gezonde sector die:

- *zichzelf organiseert volgens de principes van de circulaire economie en die toegevoegde waarde levert;*
- *opereert in evenwicht met de omgeving, met maximale aandacht voor gezondheid, dierenwelzijn en milieu.*

Heldere kaders

Realisatie en bieden van experimenteerruimte voor innovatieve projecten (Streefwaarde: 3 casussen)

Gerealiseerd

Actualisatie BZV (Streefwaarde: opdracht aan Wur)

Gerealiseerd

Gezondheid

(Financieel) bijdragen aan het landelijke Kennisplatform Veehouderij en Humane Gezondheid. Het kennisplatform zorgt voor, een door alle deskundigen in Nederland gedragen, duiding van wetenschappelijke kennis op het gebied van humane gezondheid en veehouderij.

Gerealiseerd

Circulaire economie

Ondersteuning projecten nieuwe teelten/teeltmethodieken (Streefwaarde: 4 projecten)

Gerealiseerd

Innovatie

Het aantal clusters/nieuwe proeftuinen ontwikkeld en begeleid	Deels gerealiseerd: In 2019 is ingezet op versterking en uitbouwen bestaande clusters en proeftuinen. Nieuw: Open datalab Agrofood
Het aantal bedrijven doorgeleid/begeleid naar financiering	Gerealiseerd
Ondersteuning innovatieve trajecten Agrofood op basis van de ontwikkelde werkwijze van de Landbouw Innovatie Campus (Streefwaarde: 4 ondersteunende trajecten)	Gerealiseerd
Koplopende duurzaamheidsconcepten ondersteunen bij de ontwikkeling van niche naar mainstream (Trans-lab) (Streefwaarde: 7 ondersteunende trajecten)	Gerealiseerd
<u>Mest</u>	
Aantal regionale afspraken locatiebeleid over mest (Streefwaarde: 4)	Deels gerealiseerd: met de gemeenten is afgesproken om eerst een planMER op te laten stellen. Daarmee liggen wij op koers, maar Regionale afspraken komen er later (eind 2021)
<u>Verbinden en aanjagen</u>	
Realisatie van Living-labs-experimenten (Agri Meets Design, enz.) (Streefwaarde: 2)	Gerealiseerd
Stimuleren van onderwijs dat de transitie agrofood ondersteunt (Streefwaarde: aantal minors en projecten 2)	Gerealiseerd
Streefwaarde uitreiken agro-foodpluimen is bij bestuursrapportage bijgesteld van 12 naar 10.	Deels gerealiseerd: Mede vanwege de verkiezingen zijn er 5 agrofoodpluimen uitgereikt (BOON, 4 Vennekeshoeve, Familievarken, Plantenkwekerij Kapteins, Kakelhoeve).

Ondersteunende maatregelen

Aantal stalsystemen (Streefwaarde: 8)	Deels gerealiseerd: Er lopen 51 innovaties. Er zijn echter in 2019 geen nieuwe brongerichte stalsystemen op de RAV-lijst bijgekomen.
Aantal veehouders dat gebruik maakt van ondersteunende maatregelen (Streefwaarde: 150)	Gerealiseerd
Aantal ondersteunde gemeenten (Streefwaarde: 20)	Gerealiseerd

Uitvoering via Ontwikkelbedrijf

Via Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR): terugverdienen verstrekte sloopvergoedingen i.v.m. sanering intensieve veehouderij en later ook glastuinbouw en voormalig militair terrein. (PS 101/01 Oprichting ORR, PS 68/15 Uitbreiding participatie)

Aantal gerealiseerde RVR-titels cumulatief (Streefwaarde: 1.464, bij bestuursrapportage bijgesteld naar 1.560)	Gerealiseerd (1606)
Streefwaarde % terugverdiend bij bestuursrapportage bijgesteld van 59% naar 61,4%	Gerealiseerd (62,3%)

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000	Begr.oorspr.	Begr.na wijz.	Realisatie	Verschil
Lasten	10.631	18.999	10.511	8.487
Baten	0	314	104	-210
Saldo van baten en lasten	- 10.631	- 18.685	-10.407	8.278

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging x € 1.000

- Ondersteunende maatregelen	4.705
- POP3	1.700
- Sanering knelpunten	887
- Translab	266
- Mestbeleid	264
- Circulaire economie	239
- Gezondheid	216
- BZV	106
- Overig	104

Totaal afwijking lasten 8.487

Toelichting afwijking lasten

- Ondersteunende maatregelen: betreft met name een wel voorziene, maar niet beschikte subsidie t.b.v. innovatieve stalsystemen.
- POP 3: afspraken die gemaakt zijn met RVO over de uitvoering van POP3 voor Noord-Brabant om eind 2019 alle verleningen te behandelen, zijn niet volledig nagekomen door capaciteitsproblemen bij RVO. Daarom zullen een aantal verleningen pas begin 2020 worden afgegeven.
- Sanering knelpunten: er was budget gereserveerd in afwachting van een lopende bezwaarprocedure. De inzet hiervan is niet nodig gebleken.
- Translab: Een aantal opschalingsinitiatieven had meer tijd nodig dan was voorzien.

- Mestbeleid; betreft vertraging van de plan MER procedure
- Circulaire economie: Het opstarten van beoogde innovatietrajecten heeft meer tijd gekost dan verwacht.
- Gezondheid: Onze bijdrage aan het VGO-onderzoek is nog niet uitgegeven i.v.m. vertraging bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.
- Brabantse zorgvuldigheidsscore veehouderij (BZV): De evaluatie is doorgeschoven naar 2020. De actualisatie is daarmee ook verplaatst naar begin 2020.
- Overig: Saldo diversiteit aan overige onder-/overschrijdingen

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging x € 1.000

Sanering knelpunten -210

Totaal afwijking baten -210

Toelichting baten

Sanering knelpunten: De afwijkingen t.o.v. de begroting voor sanering knelpunten zijn gering.